

Lys over Universitets- og Skoledirektionen, men synes for udførlig i Forhold til det spinkle Emne. I det hele lider dette andet Bind af en vis Løshed i Komposition og Behandlingsmaade. Planlagt er et tredje Bind, der skal gøre Rede for det langt vigtigere Spørgsmaal, Molbechs Deltagelse i de bevægede Forhandlinger i 40'erne om Akademiets Omdannelse.

Bjorn Kornerup.

I en længere aarrække har docent ved Aarhus Universitet Alb. Olsen været beskæftiget med indgaaende undersøgelser af de danske byforhold i merkantilismens tidsalder. I 1928 kom en indledende afhandling om »*Staten og Lavene*« (Hist. Medd. om København 2 R. III) og i 1930 den mere centrale *Nogle Synspunkter for dansk merkantilistisk Erhvervs politik* (Scandia III). Det mest betydningsfulde arbejde er dog hans sidste, *Bybefolkningen i Danmark paa Merkantilismens Tid* (Acta Jutlandica 1932), hvortil knytter sig en særstudie *Stavnsbaandet og Byerne* (Scandia V (1933)). Mere og mere har Alb. Olsen lært at fremstille et stort stof i en tæt og sammentrængt, men alligevel letlæselig stil, hvor synspunkter smelter smukt sammen med fremstillingen af de faktiske forhold. Karakteristisk for alle hans arbejder er det aabne blik for den stadige modsætning mellem regeringens politik og dens praktiske gennemførelse i befolkningen; det ideale bysamfund, som det tilstræbtes i love og forordninger, er vidt forskellig fra det billede, man faar ved at dukke ned i byernes egne arkivaiske efterladenskaber, og lavsprotokollerne. Grundstammen i befolkningsundersøgelserne, der viser sig som en værdig fortsættelse af Gustav Bangs studier over landbefolkningen og den gamle adel — om end fra et andet synspunkt — er en minutøs statistisk bearbejdelse af samtlige borgerskabsprotokoller fra 16. Aarh. op til 1797, ialt henved 50.000 opgivelser. Foreløbig er det kun en fremstilling af borgersamfundets sammensætning efter geografisk oprindelse. Forbavsende faa — viser det sig — var indfødte, nemlig 24 $\frac{0}{100}$; resten kom udefra, fra oplandet, fra andre byer og provinser, men først og fremmest fra hertugdømmerne og udlandet, der ydede den værdifuldeste del af rekrutteringen, den del, der gav byen fremskridt og relativ velstand. Den tabellariske opstilling er nøje gennemtænkt, simpel og anskuelig, ligesom konklusionerne er nøgterne, som oftest overbevisende og saavidt muligt belyst ved andre kilder og paralleller. Men desværre føler læseren sig fuldstændig prisgivet forfatterens suveræne — og vist for optimistiske — skøn over

kildematerialets kvalitet, idet han ikke tager hensyn til, at den nyere forskning jo stadig viser, hvor forsigtig man maa være ved at anvende statistik paa ældre materiale; jfr. Øresundstoldtabellerne. De kildekritiske problemer, spørgsmaalene om protokollernes absolutte paalidelighed, og om de er ført efter de samme principper i de enkelte byer og tidsrum, er saa godt som ubesvarede, og det er derfor muligt, at hvad forfatteren forklarer rent demografisk, har sin naturlige aarsag i ændringer i registreringen; enkelte stikprøver kunde her have vist vej. En anden vanskelighed for læseren er det, at Alb. Olsen helst gaar uden om definitioner, saaledes at vi end ikke er fuldt klar over, hvad han egentlig forstaar ved dansk merkantilisme. Som om hans viden begyndte ved Kristian III's recesser, karakteriserer han gentagne gange forhold som nye, skønt de ganske tydeligt har deres rod i den middelalderlige bypolitik, f. ex. kampen mod liggere og forbudet mod, at danske købmænd anvendte fremmed kapital. Disse indvendinger betyder dog kun lidt mod alt det nye og gode, afhandlingerne bringer.

Aksel E. Christensen.

Forskningsarbejdet i Instituttet for Historie og Samfundsøkonomi har efterhaanden givet en række litterære resultater. Tidligere er udsendt Dr. Jørgen Pedersens disputats om arbejdslønnen i Danmark 1850—1913 og første bind af magister Hans Jensens værk om De danske Stænderforsamlingers Historie, som begge har været udførlig omtalt i dette tidsskrift. Endvidere den meget nyttige lille oversigt, ogsaa af Jørgen Pedersen, over »Economic Conditions in Denmark after 1922« (1931). En særlig interesse har man viet studiet af sociale spørgsmaal, der ved det meget store og spredte kildemateriale i særlig grad egner sig til institutmæssig indsamling og behandling. Foreløbig er arbejdet af let forstaaelige grunde begrænset til aarene mellem 1850 og 1900, indenfor hvilken tidsfrist ogsaa ligger tre bind afhandlinger, udgivet under redaktion af cand. mag. Povl Engelstoft og magister Hans Jensen. Disse sidste bind falder i to grupper, »Skrifter« og »Studier«. Til den første gruppe hører *Bidrag til Arbejderklassens og Arbejderspørgsmaalets Historie i Danmark fra 1864 til 1900*, (1931), hvori magister Hans Jensen har behandlet landarbejderspørgsmaalets udvikling, og cand. mag. Georg Nørregaard bistaaet af Hans Jensen organisationsforsøgene blandt landarbejderne. Byarbejdernes problemer er taget op til studium af cand. mag. Henry Bruun,